

Іванчук Н.В.,

старший науковий співробітник ВОНДР
НАВС, кандидат юридичних наук

ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ У СИСТЕМІ ВЗАЄМНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ОСОБИ І ДЕРЖАВИ

Провідну роль у змісті соціальної відповідальності відіграє юридична відповідальність, що пронизує зміст взаємної відповідальності особи і держави. Як вважає В.С. Венедіктов “... ключ до правильного розуміння юридичної відповідальності дає поняття соціальна відповідальність”.

Юридична відповідальність – це фундаментальне поняття юриспруденції, в якому чітко виражена сутність права, найважливіші риси взаємної відповідальності особи і держави.

Аналіз наукової літератури показує, що не тільки вчені-фахівці загальної теорії держави та права у своїх працях приділяють пильну увагу розробці поняття “юридична відповідальність”, й фахівці інших наук.

До недавнього часу проблеми юридичної відповідальності досліджувалися у відриві від поняття соціальної відповідальності. Сьогодні такий підхід вважається методологічно неправильним, він не сприяє науковому обґрунтуванню змісту юридичної відповідальності в демократичному суспільстві.

У демократичній, соціальній, правовій державі поняття “юридична відповідальність” полягає в обов’язку індивіда діяти відповідно до вимог суспільства, держави, колективу і водночас вимагати виконання певних обов’язків й іншу сторону. В Україні, як демократичній, соціальній, правовій державі, законодавці зобов’язані приймати тільки правові закони (це стосується й інших посадових осіб, уповноважених видавати нормативні акти), а суди – забезпечувати верховенство права і не допускати можливості використовувати нормативні акти, що суперечать природному праву.

У зв’язку з цим в юридичній літературі юридична відповідальність розглядається переважно в двох аспектах:

1. Позитивна юридична відповідальність – “...сумлінне виконання своїх обов’язків перед громадянським суспільством, демократичною, соціальною, правовою державою, колективом людей та окремою особою”; “...морально осмислене, позитивне ставлення до своїх обов’язків”; “...обов’язок суб’єкта сумлінно виконувати свої обов’язки, передбачені правом”; “...обов’язок здійснювати передбачену нормою права корисну для суспільства діяльність”.

Позитивна юридична відповідальність, як правило, витікає із законів і здійснюється в рамках загальних правовідносин. Її призначення – спрямовувати поведінку суб’єктів права у необхідному напрямі, вказувати вид, форму і мету діяльності.

Дискусійним сьогодні в науці є питання про іншу форму реалізації юридичної відповідальності – позитивної (добровільної, перспективної). Точки зору вчених щодо визначення цієї форми відповідальності є суперечливими – від її повного неприйняття до визнання її як визначальної. Але зазвичай в юридичній науці існування позитивної відповідальності ставиться під сумнів.

Передумовою статусної відповідальності є державно-правове визначення стану особи в суспільстві, її правовий статус. Вона ґрунтується на приписах норм права, і попередньо була покладена на відповідних суб’єктів. Державно-правове закріплення статусної відповідальності і її реалізації мають місце до факту правопорушення.

Таке розуміння відповідальності не відрізняється від вузької трактовки відповідальності, в якій визначальну роль відіграють диспозиція і санкція норми. Широке розуміння відповідальності, хоч і включає в себе суб’єктивне переживання, ґрунтується на вказівках норм відповідальності, не обмежується ними, а виводить дослідження на більш високу ступінь існування психічної діяльності й відповідної поведінки.

Кондюкова В.В.,

кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри психології та
педагогіки ННПП НАВС

МАНІПУЛЯЦІЇ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ОПЕРАТИВНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Службова діяльність працівників кримінальної міліції дуже специфічна і вимагає від них здатності до аналізу складних ситуацій та вміння швидко приймати відповідальні рішення. З метою отримання оперативної інформації їм постійно потрібно контактувати з представниками кримінальних структур, з пересічними громадянами, іноді приховуючи свої наміри, іноді, навіть, змінюючи власний імідж. Вирішуючи завдання отримання достовірної інформації, що стосується об’єктів оперативного інтересу, розкриття злочинів, викриття злочинців тощо, оперативні співробітники часто стикаються з намаганнями співрозмовників приховати певні дані, надати неправдиву інформацію або уникнути контакту. Дуже часто з цією метою по відношенню до